

MANIFESTO OF THE COMMUNIST PARTY **FROM THE VIEWPOINT OF SOCIAL RESPONSIBILITY**

Abstract: In the light of *Manifesto* social responsibility is not only an informal promotion of systemic, i.e. requisitely holistic behavior, aimed at overcoming the current crisis and becoming a new socio-economic order, replacing the monopolistic neo-liberalism as soon as possible for humankind to survive and avoid the 3rd world war. It is also a tool of power-holders aimed at preventing the pending new socio-economic order and at keeping their privileges and benefits.

Keywords: *Manifesto of the Communist Party*, Social Responsibility, neo-liberalism, new socio-economic order, systemic behavior

The selected challenge and viewpoint

Over my recent 13 years of work on social responsibility (SR) as an informal promotion of systemic, i.e. requisitely holistic behavior I tackled SR from other viewpoints than here: as a non-technological invention-innovation-diffusion process leading the current humankind out of the current global socio-economic crisis, although the concept of SR is not legally obligatory (ISO, 2010; EU, 2011). I see the alternative to SR in the 3rd world war that is there since USA proclaimed the war on terror in 2002 (that has caused more than ten wars and hundred million displaced persons in 2017). The idea to analyze social responsibility in terms of the *Manifesto of the Communist Party* 170 years after its making opens another viewpoint: the one of abuse of SR and people and bluffing people's masses to the short-term benefit of power-holders by SR on paper rather than in reality.

Some statements from the *Manifesto*

A basic statement in *Manifesto* says: the economic production and its unavoidable consequence – the social structure make the basis for the political and intellectual history of the given period. Hence, the entire human history consists of class fights between the exploiting / governing and the exploited / governed classes on various stages of the social development. Now, this fight attained a level on which the exploited / oppressed class

¹ matjaz.mulej@um.si

(proletariat) cannot free itself, unless it frees the entire society (including the bourgeoisie) from exploitation, oppression and class combats. (Engels, 1883).

Further on, *Manifesto* states, among others, the following:

The modern bourgeois society that abolished the feudal society, did not erase the class oppositions; it only established new classes, new oppression preconditions, and new fight forms.

The bourgeoisie period simplified the class oppositions. The entire society is increasingly divided into two big enemy camps, directly opposing each other: bourgeoisie and proletariat.

The modern government is only a committee governing the common affairs of the entire bourgeois class.

All previous classes that gained power, tried to keep its gained life position by imposing on the entire society its way of benefits. The proletarians can gain the societal production forces only by abolishing the previous way of gaining, hence the entire previous way of appropriation. They own nothing to be secured; they must destroy everything that has so far assured and secured the private property.

Some thoughts after reading the *Manifesto*

The *Manifesto* of the Communist Party is now 170 years old, but especially its Chapters 2 and 3 (Marx, Engels, 1848) matter today, too. The current global socio-economic situation and the expected 4th industrial revolution do not deny the fact, which the *Manifesto* exposes (see above). In this light, documents on (Corporate) Social Responsibility (ISO, 2010; EU, 2011; UNO, 2000 and 2004) can be seen as explorers' attempts to diminish their danger of the end of their power and benefit, via the global political and professional bodies of humankind.

The facts that (1) the ISO (2010) speaks in ISO 26000 about the corporate SR, (2) we detected no literature on the socially responsible society (Mulej, Žakelj, Merhar, in process), confirm the empirical finding (e.g. Perkins, 2012) that corporations are more powerful than governments that are actually tools of the most influential (one-sided rather than socially responsible!) corporations. The books and documents about the 4th industrial revolution speak of the duty of humans as employees to adapt to the businesses', i.e. employers', i.e. exploiters' interests; they devote no real attention to SR and/or the rights of humans as employees and citizens (Schwab, 2016).

Basics about social responsibility

The first documents on SR are old, but SR entered the international global documents, when the crisis of the neo-liberal socio-economic order became visibly unsolvable and hence the end of the bourgeois society was pending because the usual tools of economics no longer worked (see for details e.g. Mulej & Dyck, ed., 2014; Merhar, Žakelj, Mulej, 2014; Mulej et al., ed., 2016; references therein). The one-sidedness of decision makers can no longer be compensated by the (monopolized!!) market. Decision makers need a more holistic and broader basis, which law, as an external motivation, cannot provide (Bergant, 2017; Bohinc, 2016; Gostiša, 2017; Poglajen, 2017; Hrast et al., ed., 2006-

2017, yearly). Law needs help from the internal motivation along with the biological and external ones (Pink, 2011), including SR.

SR calls for the internal motivation, added to law and market. SR means one's responsibility for one's impacts on society, i.e. humans and nature; all its contents are linked by the notions of interdependence and holism in ISO 26000 (ISO, 2010). Hence SR supports informal systemic behavior (see for details: Mulej with coauthors, 2013).

Responsibility, Interdependence and Holistic approach are the three crucial concepts of the (corporate, i.e. all organizations') SR, i.e. responsibility for their influences on society, i.e. humans and nature. See Figure 1. Though, publications mentioned on the Google website under 'EU and corporate social responsibility', visited in December 2017, fail to expose interdependence and holistic approach to SR. Thus, the one-sidedness that has caused all crises, including world wars, remains the prevailing practice; therefore, crises cannot stop. And humankind can hardly survive.

The content of SR is differently understood (Mulej, Dyck, ed., 2014). ISO 26000 (ISO, 2010: 19-68) is (because ISO is a global free-will association including more than 160 countries) the globally accepted document on SR, formally; it requires a holistic approach² (based on interdependence) and includes 7 core contents: (1) organization, management and governance, (2) human rights, (3) labor practices, (4) environment, (5) fair operating practices, (6) consumer issues, and (7) community involvement and development. It treats them with 7 principles: 1. accountability, 2. transparency, 3. ethical behavior, 4. respect for stakeholder interests, 5. respect for the rule of law, 6. respect for international norms of behavior, and 7. respect for human rights (ISO 2010: 10-14).

SR only fictitiously and in a short term causes uncovered and avoidable costs (opponents of SR quote costs as reasons against SR, often; see [www.on corporate SR](#)). Costs of SR behavior are smaller – as opportunity costs that are hidden in book-keeping data – than costs visible in book-keeping data, such as cost resulting from:

- Mistrust of/to managers, coworkers, and business partners, and resulting costly double-checking;
- Double-checking of creditworthiness of new business partners, replacing the lost ones, and persuading them;
- Lack of well-being and satisfaction, causing poor work;
- Strikes, resulting from dissatisfaction;
- Loss and gaining of new high-quality co-workers and other business partners;
- Manager's and co-workers' routine-addicted rather than creative/innovative behavior;
- Misery or affluence and poor health and illnesses (which are costly cured rather than prevented);
- Remediation of consequences of natural disasters, terror, and wars (which are costly cured rather than prevented);
- Etc.

² The real holism reaches beyond human capacities, because it covers all attributes from all existing viewpoints and all synergies. If holism is limited to one's single selected viewpoint, profession, specialization, interest etc., it is a fictitious holism, causing many oversights and resulting mistakes all way to world wars. The realistic way between these extremes is called 'the requisite holism' (RH) (Mulej with coauthors, 2013, after Mulej, 1974 and Mulej & Kajzer, 1998).

Thus, SR changes the practice of ownership as defined by the – still accepted – Roman law saying that the ownership gives to the owner the *right of use and abuse*. SR allows no abuse. But, SR depends on free will (ISO 26000 by ISO, 2010; EU, 2011),

SR is a crucial non-technological innovation processes that should result in SR as a normal part of human values, culture, ethics and norms (VCEN). If VCEN are visible in, and supported by, RH enterprise policy/governance, the organization can flourish in the current global market, including SR as a way out from the current socio-economic crisis. (Mulej & Dyck, ed., 2014)

Without SR, the current civilization hardly has a chance to survive. We prefer no limitation of SR to companies: companies follow influential humans' decisions. SR is a human attribute. Interdependence makes humans honest and leads from one-sidedness to holism; human actions start with informal or formalized (organizational) governance that considers, if it is systemic, the fact that all subjects are inter-connected because they are interdependent due to nature and specialization. Hence one should strive at as-holistic-as-possible quality of life (i.e. requisitely holistic objective and subjective well-being) and at human solidarity as a part of *equality* and *brotherhood* along with *freedom*, by *ethics of interdependence*, including respect for ecological sensibility and natural limitations. SR hence demands reconciliation of narrower, broader, short-term and long-term perspectives with ecological and other nature-respecting views as necessary elements of VCEN of people, expressed as SR (Mulej et al, 2013). SR and well-being of many rather than a few only should result, for the current civilization's survival.

Several *lines of action* might be necessary for SR as a socio-economic order indirectly realizing the *Manifesto* (ibid, adapted):

Humans as *individuals* act as *consumers*. Consumers prefer suppliers with the image of SR. Greed is also less popular than it used to be.

Humans as *organizations* act as: (1) suppliers, (2) customers, (3) public awareness makers, and (4) users. In all roles they compete with others. The ones with the best image of RH innovators and SR actors in the market attract most customers and good workers and succeed. Reaching beyond law toward SR and RH helps competitiveness.

Humans via their *political bodies* support competition and fight monopolies and other bases of abuse of the more influential ones' influence in their relations with the others. Thus, they support RH and SR with legal and moral tools.

Humans as *nations* should do the same on the international levels, all way to the global democracy, including a world government, made of very honest persons and coworkers.

Humans as teachers, parents, journalists, politicians, and other *public-opinion makers* support creation of VCEN including SR.

This might lead away from one-sided power-holders to RH in society and economy by SR.

Who can start the process? Many influential persons made history by making their individual *values* a *culture*, shared by a group of their followers, who then diffused this culture in order to make it a socially acceptable *ethic*, resulting in the social *norms*, making VCEN a permanent circle. Norms may become law and support SR/RH, while SR reaches beyond law (ISO, 2010). Legal preconditions for law and habits to be innovated in order to support RH/SR and resulting survival of humankind are also needed, but they exceed the available room here. Survival of humankind cannot be taken care of well, as long as the

(international) law has its legal basis on agreement without legal enforcement, thus denying itself as law (Bohinc, 2016 and 2017). Countries/states obviously tend to often prefer their (businesses') more narrow and short-term interests over their citizens' broader and more long-term ones, thus ruining human basis of existence all way to threatening survival of their people and humankind. Their (rare and poor) actions following countries' global agreement at the UNO 'Paris 2015' conference on climate change and its follow-ups demonstrate this, according to the public media reports. This is very dangerous and it requires SR urgently for humankind to survive. But we detected no references on nations', governments' or global SR (Žakelj, 2017).

Further findings matter very much: the modern technology replaces many jobs and crucially cuts the number of permanently employing jobs. Precarious employment is reaching close to 50% of all jobs (Pogljajen, 2017). These facts tend to destroy proletariat as a coherent class, which Marx and Engels hoped for. Not only per nations and professions, but also per types of employment, the proletarians (who now include also the 'white-collars') differ also per their level of the entrepreneurial spirit, willingness and capacity to take risk as sole entrepreneurs or partners (Hrast, Ademovič, 2017).

A further finding about SR in the light of *Manifesto*. The East-West competition between 'capitalism' and 'communism/socialism' increased the role of Keynesian teaching on economics, including the redistribution by the government to the benefit of the lower income classes. This diminished the *Manifesto's* potential to cause its foreseen changes in social power distribution. After the end of the Soviet Union and Bloc, and the end of Yugoslavia and the nonalignment, this competition was over. Though, the power-holders' danger to lose their power and privileges could show up again. SR might be called a new replacement of the social-market economy model of the previous type, aimed to prolong the current power-holders privileges and prevent realization of *Manifesto*.

SR as new socio-economic order

'Problems cannot be solved with the mentality that has caused them' (Albert Einstein).

This make us think about humans, their responsibility, values, culture, ethic, and norms (VCEN), with a focus on entrepreneurial and business life, enterprise policy/governance, SR, and well-being. It makes us think about a mentality innovation (both as a process of beneficial change and as its outcome that is a new benefit of its users). Thus, one should realize a synergy of: (a) SR, (b) innovation, (c) the (Dialectical) Systems Theory (as the theory of attainment of RH); and (d) enterprise policy/governance, for enterprise's stakeholders' well-being, (e) supported by a national SR strategy. Otherwise the benefit of all can hardly be yielded – and *Manifesto* must become reality by force instead by SR.

This means that we do not see the (corporate) SR as a simple charity or honesty of owners and managers in their relations with their coworkers, business partners, broader society (including charity as a part of SR) and nature (as a general precondition of human survival after centuries of destruction rather than maintenance of the nature, including humans), but as a/the new socio-economic order after neo-liberalism and its 'Bubble Economy'. The latter disregards the natural and human capacities too much to be allowed to continue destroying humankind and its natural preconditions. Without SR, the current

civilization hardly has a chance to survive. SR hence demands reconciliation of narrower, broader, short-term and long-term perspectives with ecological and other nature-respecting views as necessary elements of VCEN of people, expressed as SR.

The current practice is the clear dead alley caused by bourgeois neo-liberalist economics of the decades after World War II, e.g. Mulej, Dyck, ed., 2014);

In less than 150 years the world-wide span of wealth (measured in national per-capita-income) has grown from 3:1 to +500:1, leaving 85% of humankind under six USD a day and hence angry and envious, and/or without ambitions and buying capacity.

The natural carrying capacity of the Planet Earth to support the destructive living style of the current civilization was overburdened several decades ago.

The increase of standard of living after the 2nd World War was and is fictitious: the huge cost of maintenance of the natural preconditions for humankind to survive has been postponed and piled up rather than covered in real time. The unavoidable renewal of these preconditions may cost more than both world-wars combined, if the action is immediate; or even 20% of the world-wide GWB, if the action is postponed for another 20 or so years (which is happening).

The increase of standard of living after the 2nd World War was and is fictitious, also, because of growing and hidden debts of countries of the so-called developed world. These debts are now made visible around the world; the debts to humans' environment/nature are not included.

The big depression of 1930s, to which the current crisis is found quite similar, according to many authors, was not simply resolved with Keynes's economic measures, but continued as the 2nd world war in order for humankind to resolve the problems left over after the 1st world war. Similar problems are around. And so are nuclear weapons, able to destroy the Planet Earth several times; this new situation is crucially dangerous.

People forgot that organizations, including enterprises and states/governments are their tools rather than authorities above people; they are tools of those in the positions of higher human impact, only, more or less.

The 'Bubble Economy' cannot last. SR must replace it.

Etc.

In other words, the lack of SR destroyed the slaves-owning and feudal societies and created room for democracy and free-market economy, including SR (called invisible hand by Adam Smith, who saw in it the long-term interdependence with no monopolies); but the same lack of SR is surviving, called financial, neoliberal or feudal capitalism. Legal names differ, not much else. This is why SR is so much needed and discussed today (e.g. Zore et al., 2016).

Manifesto was correct then and matters today: abuse must be replaced by SR/RH for humankind – and its organizations, for that matter – to survive as the current civilization. This civilization faces problems of (1) extreme division and (2) affluence, too, along with (3) destruction of the natural preconditions of humankind's survival. Affluence is subjective; it causes the lack of ambition to work hard in order to have more, once one has everything one feels as a need (Mulej et al., 2013, after James, 2007). Need differs from greed that means that 'one buys things, which one does not need in order to impress individuals for who one does not really care'. Greed supports production beyond needs, by which it ruins nature beyond needs, too, and is detrimental, in the longer terms, at least.

Development of SR is, hence, aimed to be an innovation of human behavior toward systemic behavior by ethic of interdependence and resulting RH rather than abuse and end of survival.

The European Union passed several documents, promising SR, from which the practice differs (Pogljajen, 2017a, b; Bohinc, 2016 and 2017; Bergant 2017a, b; Gostiša, 2017a, b; Mulej, Bergant, Hrast, ed., 2017; Hrast, Mulej, Naterer, ed., 2016; etc.).

Some conclusions

The theses, findings and suggestions briefed in *Manifesto* are still valid and even fortified in the current practice. The current global power-holders understand this reality and are playing a double game. On one hand they launched global documents supportive of promotion of SR as an honest and RH behavior; on the other hand (as one reads in public media):

The members of the United Nations Security Council are the biggest producers and sellers of weapons; thus they cause wars (outside their own borders) to sell weapons (for currently more than ten wars) and refuse to accept victims (a hundred million displaced persons) of these wars in their countries, while blaming the not-involved countries for not accepting victims and risking the change of their traditional cultures (including the danger of their civil wars, or troubles at least).

Companies are legally entitled to sue countries that are careful about the natural environment and do not allow companies to exploit their nature and people.

Companies are legally allowed to make profit on toxic means for crops protection that actually causes bad health and medical and similar cost.

The part-time and similar non-permanent and unstable jobs are growing in number and reaching nearly 50% of all jobs globally.

The dangerous air and water quality kills millions and is not really reduced, because their reduction would hardly make profit on a short-term and narrow criteria that prevail over the ones of SR.

Etc.

VCEN matter, but are less considered than knowledge, which VCEN influence. Therefore we expose knowledge-cum-values management (Šarotar Žižek et al., 2014; Zlatanović, Mulej, 2015); this approach is closer to RH.

The European Union, e.g., is trying to become a sustainable and knowledge/innovation-based society; the concept includes SR. European Union stresses that SR-behavior reaches beyond matching the legal obligations, and so does ISO 26000; hence SR reflects organizations' additional efforts to meet expectations of numerous/all stake-holders (EU, 2011; ISO, 2010). European Union passed also several other documents that support development of SR. They only partially cover the real contemporary needs. The concept of sustainable future must replace the sustainable development (Ecimovic, editor, 2007; Ećimović, Mulej, 2014; Goerner et al, 2008; Hrast, et al, editors, 2015), for humankind to survive, by preventing the practice that development (especially the one put equal with growth) is found more important than sustainability and survival.

Матијаж Мулеј¹
Универзитет у Марибору
Економско-пословни факултет
Институт за развој социјалне одговорности (ИРДО)
Марибор (Словенија)

МАНИФЕСТ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ ИЗ УГЛА ДРУШТВЕНЕ ОДГОВОРНОСТИ

(Превод *In Extenso*)

Сажетак: У светлу *Манифеста*, друштвена одговорност није само неформална промоција системичног, тј. што је више могуће целовитог понашања, усмереног на превазилажење актуалне кризе и настајање новог друштвено-економског поретка, који би требало да замени монополистички неолиберализам што је могуће пре да би човечанство избегло трећи светски рат и преживело. Друштвена одговорност је, с друге стране, такође, оружје носиоца власти усмерено на спречавање настајања новог друштвено-економског поретка, као и на одржавање затечених привилегија и користи.

Кључне речи: *Манифест Комунисичке партије*, друштвена одговорност, неолиберализам, нови друштвено-економски поредак, системично понашање

Одабрани изазов и угао гледања

Током последњих 13 година мог рада на друштвеној одговорности (ДО) као облику неформалне промоције системичног, тј. што је више могуће холистичког понашања, бавио сам се проблематиком ДО из других углова: као не-технолошким процесом инвенције – иновације – дифузије који води савремено човечанство из садашње глобалне друштвено-економске кризе, с обзиром на то да појам ДО није правно обавезујући (ISO, 2010; EU, 2011). Алтернативу ДО видим у трећем светском рату, који је већ ту од када су САД објавиле рат тероризму 2002. (што је изазвало више од десет ратова и стотине милиона измештених лица 2017). Идеја да се анализира ДО у изразима *Манифест Комунисичке партије* 170 година после његовог настанка, отвара други угао гледања: угао злоупотребе ДО и људи за варање народних маса за краткорочну корист држаоца власти путем ДО на папиру уместо у стварности.

Неке тезе из *Манифеста*

Основна теза *Манифеста* гласи: економска производња и њена неизбежна последица – друштвена структура, чине основицу за политику и интелектуалну

¹ matjaz.mulej@um.si

историју датог периода. Отуда, целокупна људска историја се састоји из класних борби између изабљивачке/владајуће и изабљиване/потлачене класе на различитим ступњевима друштвеног развоја. Ова борба је достигла ниво на којем изабљивана/потлачена класа (пролетаријат) не може да се ослободи, уколико не ослободи целокупно друштво (укључујући буржоазију) од изабљивања, тлачења и класне борбе. (Engels, 1883).

Даље, *Манифест* истиче, између осталог, следеће.

Модерно буржоаско друштво које је укинуло феудално друштво, није избрисало класне супротности; оно је само успоставило нове класе, нове услове тлачења и нове облике борбе. Буржоаско друштво је поједноставило класне супротности – целокупно друштво је све више подељено на два велика табора, који се директно супротстављају један другом: на буржоазију и пролетаријат. Савремена влада је само комитет који управља пословима целокупне буржоаске класе.

Све претходне класе које су стекле власт, покушавале су да одрже своје стечене животне положаје намећући целокупном друштву свој начин присвајања користи. Пролетери могу да преузму друштвене производне снаге само уколико укину и целокупни претходни начин присвајања. Они немају ништа што треба осигурати, они морају да униште све што је до сада осигуравало и обезбеђивало приватно власништво.

Неке мисли после читања *Манифеста*

Манифест Комунистичке партије данас је стар 170 година, али његова поглавља, посебно друго и треће, имају значај и данас (Marx, Engels, 1847). Садашња глобална друштвено-економска ситуација и очекивана четврта индустријска револуција не поричу чињеницу коју *Манифест* излаже (видети горе). У овом светлу, документ о (корпоративној) друштвеној одговорности (ISO, 2010; EU, 2011; UNO, 2000 и 2004) могу да буду сагледани као покушаји изабљивача да умање опасност од укидања њихове моћи и користи, од стране глобалних политичких и професионалних тела удруженог човечанства.

Чињенице да: (1) ISO (2010) говори у ISO 26000 о корпоративној ДО, (2) да нисмо открили било коју литературу о друштвеној одговорности друштва (Mulej, Žakelj, Merhar, у штампи), потврђују емпиријски налаз (нпр. Perkins, 2012) да су корпорације снажније од влада које су тренутно средства најугицајнијих (једностраних, а не друштвено одговорних!) корпорација. Књиге и документи о четвртој индустријској револуцији говоре о дужности људи као запослених да се прилагођавају интересима предузећа, тј. послодаваца, тј. изабљивача; они не посвећују стварну пажњу ДО и/или према правима људи као запослених и грађана (Schwab, 2016).

Основно о друштвеној одговорности

Први документи о ДО су стари, али ДО је ушла у међународни документ када је криза неолибералног друштвено-економског поретка постала очигледно нерешива, и стога је крај буржоаског друштва најављен неделовањем уобичајених инструментата економије (видети детаље у: Mulej & Dyck, ed., 2014; Merhar, Žakelj, Mulej, 2014;

Mulej et al., ed., 2016). Једностраност доносиоца политичких одлука више не може да буде замењена (монополизованим) тржиштем. Доносиоцима одлука потребна је више целовита и снажнија основа, коју закон, као спољашња мотивација понашања, не може да обезбеди (Bergant, 2017; Bohinc, 2016; Gostiša, 2017; Poglajen, 2017; Hrast et al., ed., 2017). Закону је потребна помоћ унутрашње мотивације, поред биолошке и спољашње побуде (Pink, 2011), укључујући ДО.

ДО позива на унутрашњу мотивацију, као допуну закона и тржишта. ДО значи нечију одговорност за властите утицаје на друштво, тј. на људе и природу; сав њен садржај је повезан са идејом међузависности и целовитости у ISO 26000 (ISO, 2010). Стога ДО подржава неформалне системе понашања (видети детаље код: Mulej са коауторима, 2013).

Одговорност, међузависност и целовити приступ су три кључна појма (корпоративне тј. организационе) ДО, дакле, одговорности за властити утицај на друштво, тј. људе и природу. Једностраност у понашању као преовлађујућа пракса изазива кризе, укључујући светске ратове; стога криза не престаје. И човечанство једва да може да преживи.

Садржај ДО је схваћен на различите начине (Mulej, Dyck, ed., 2014). ISO 26000 (ISO, 2010, стр. 19–68). ISO је глобално добровољно удружење које обухвата више од 160 земаља широм света. Документ о ДО је широко прихваћен, барем формално; он захтева холистички приступ (утемељен на међузависности) и укључује 7 кључних садржаја: (1) организацију, управу и управљање, (2) људска права, (3) радну праксу, (4) окружење, (5) поштене оперативне праксе, (6) проблеме потрошача, (7) укључивање заједнице и развој. Ове садржаје усвојени документи третирају помоћу седам принципа: 1. полагање рачуна, 2. транспарентност, 3. етичко понашање, 4. поштовање интереса свију којих се проблем тиче, 5. поштовање владавине права, 6. поштовање за међународне норме понашања и 7. поштовање за људска права (ISO 2010, стр. 10–14).

ДО само фиктивно и краткорочно проузрокује непокривене трошкове (противници ДО наводе трошкове као разлог против ДО). Треба узети у обзир трошкове који нису увек видљиви у рачуноводственим подацима, али утичу на успешност сваке организације:

- неповерење у менаџере или неповерење менаџера у запослене сараднике и пословне партнере, што изискује скупо дупло проверавање;
- дупло проверавање кредитне способности нових пословних партнера, замена изгубљених сарадника и убеђивање нових;
- недостатак добробити и задовољства, који проузрокују слаб рад;
- штрајкови који резултирају из незадовољства;
- губитак и стицање нових висококвалитетних сарадника и других пословних партнера;
- рутинско понашање сарадника уместо креативног/иновативног понашања;
- беда или богатство и слабо здравље и болест (који се скупо лече уместо да се спречавају);
- третирање последица природних катастрофа, терора и рата (који се скупо лече уместо да се спречавају)
- итд.

Примена ДО мења праксу власништва како је дефинисана од стране – и даље прихваћеног – римског права, које постулира да власништво даје власнику право на употребу и злоупотребу. ДО не дозвољава злоупотребу. Али ДО зависи од слободне воље (ISO 26000 by ISO, 2010; EU, 2011).

ДО је кључни не-технолошки процес иновације који би требало да доведе до ДО као нормалног дела људских вредности, културе, етике и норми (ВКЕН). Уколико ВКЕН јесу видљиве и подржане су од стране што је више могуће холистичне политике/управљања предузећем, организација може да се развија на глобалном тржишту, уколико укључује ДО као излаз из садашње друштвено-економске кризе. (Mulej & Dyck, ed., 2014).

Без ДО, постојећа цивилизација једва да има шансу да преживи. Ми дајемо предност томе да нема ограничења ДО компанија: оне следе одлуке утицајних људи. ДО је људско својство. Међузависност чини људе поштеним и води од једностраности ка целовитости: људске активности почивају на неформалном или формализованом (организационом) управљању, које, уколико је системично, узима у обзир чињеницу да су сви субјекти међусобно повезани и међузависни услед специјализације. Стога би требало да се тежи што је више могуће целовитом квалитету живота (то јест, што је више могуће целовитој објективној и субјективној добробити), људској солидарности као делу једнакости и братства поред слободе, путем етике међузависности, укључујући поштовање за еколошки сензибилитет и природна ограничења. ДО, стога, захтева измирење ужих, ширих, краткорочних и дугорочних перспектива са еколошким и другим погледима који поштују природу као неопходан елменат ВКЕН народа, изражен као ДО; добробит многих, а не неколицине би требало да резултира опстанком цивилизације уместо њеним уништењем.

Неколико линија деловања би можда било неопходно за остварење ДО као друштвено-економског поретка који би индиректно остваривао *Манифест*.

1. Људи као индивидуе делују као потрошачи. Потрошачи преферирају добављаче који имају ДО. Похлепа би, такође, била мање популарна него што је сада.

2. Људи као организације делују као: (1) снабдевачи, (2) потрошачи, (3) творци јавног мњења и (4) корисници. У свим улогама они се такмиче са другима. Они са највећим угледом иноватора довољне целовитости и ДО би привлачили на тржишту највише клијената и добрих радника и стога би били успешнији. Придржавање ДО и без законске обавезе доприноси компетитивности организације.

3. Људи преко својих политичких тела подржавају такмичење и боре се против монопола и других основа злоупотреба оних који имају већи утицај у својим односима са другима. Тако они подржавају ДО са правним и моралним средствима.

4. Припадници разних нација би требало да чине исто на међународном плану, све до глобалне демократије, укључујући светску владу, сачињену од веома поштених особа и сарадника.

5. Људи као учитељи, родитељи, новинари или политичари, и други творци јавног мњења подржавају стварање ВКЕН укључујући ДО.

Ово би могло да, уместо једностраних носилаца власти, до утицајних положаја доведу оне који се залажу за потребну целовитост у друштву и привреди путем ДО.

Ко може да започне процес? Многи утицајни људи су правили историју чинећи своје индивидуалне вредности културом коју деле њихови следбеници, који тада шире ову културу да би је учинили друштвено прихватљивом етиком, која резултира друштвеним нормама, сачињавајући ВКЕН као стални циклус. Норме могу да постану закон и подрже ДО, док ДО делује и неформално (ISO, 2010). Правни предуслови за закон и обичаје да буду иновирани тако да подрже ДО и резултирајуће преживљавање човечанства су, такође, потребни. О преживљавању човечанства не може да се ваљано брине догод (међународни) закон почива на сагласности без основе у правном спровођењу санкција за кршење ВКЕН (Bohinc, 2016 and 2017). Земље/државе очигледно теже да преферирају уже и краткорочније интересе својих пословних људи од ширих и дугорочнијих интереса свих грађана, уништавајући тиме људску основу постојања, све до угрожавања преживљавања човечанства. Ретко и слабо спровођење прокламованих циљева након глобалног споразума земаља током конференције УНО „Париз 2015” о климатским променама и њиховим наследницама, демонстрирају одсуство ДО, према медијским извештајима. Ово је врло опасно и захтева ДО под хитно да би човечанство преживело. Ми, међутим, нисмо открили референце о друштвеној одговорности нација, влада или планете (Žakelj, 2017).

Следећи налази су врло важни: модерна технологија замењује много послова и одлучујуће смањује број сталних послова. Прекасно запослење представља близу 50% свих послова (Pogljajen, 2017). Ове чињенице теже да униште пролетаријат као кохерентну класу каквој су се Маркс и Енглес надали. Пролетери (који данас укључују, такође, беле оковратнике) се разликују не само према нацијама и професијама него и према типу запослења, према нивоу предузетничког духа, воље и способности да преузму ризик као појединци, предузетници или партнери (Hrast, Ademovič, 2017).

Још један налаз о ДО у светлу *Манифестѿа*. Такмичење Истока–Запада између капитализма – социјализма/комунизма увећало је улогу Кејнзијанског економског учења, укључујући редистрибуцију од стране владе у корист нижих доходних класа. Ово је умањило потенцијал *Манифестѿа* да пролетаријат проузрокује предвиђене промене у расподели друштвене моћи. Након краја Совјетског савеза и Блока, и краја Југославије и несврстаности, ово такмичење друштвених система је престало. Па ипак, може поново да се појави опасност за носиоце моћи и власти да изгубе своју моћ. ДО може да се упореди са друштвеном тржишном привредом типа државе благостања, усмереном на продужавање привилегија садашњих поседника моћи и спречавање остваривање револуционарних теза *Манифестѿа*.

ДО и нови друштвено-економски поредак

„Проблеми се не могу решити менталитетом који их је прузроковао.” (Albert Einstein)

Овај исказ нас подстиче на то да мислимо о људима, њиховој одговорности, вредностима, култури, етици и нормама, са усредсређеношћу на предузетнички и пословни живот, политику/управљање предузећем, ДО и благостање. Све поменуто нас упућује на то да промислимо о иновирању менталитета (као процесу корисне промене и као њеном исходишту). На овај начин треба остварити синергију: (а) ДО,

(b) иновација, (c) теорија (дијалектичких) система (као теорија постизања потребне целовитости), (d) политика/управљање предузећем, у корист добробити предузећа и свих којих се оно тиче, (e) националне стратегије ДО. Без ове синергије тешко да се могу постићи побољшања постојећих односа, а *Комунистички манифест* најављује остварење новог поретка бескласних односа путем силе већине против мањине изабљивача, а не путем ДО.

Ово значи да ми не видимо (корпоративну) ДО као просто добротинство или поштење власника и менаџера у њиховим односима са сарадницима, пословним партнерима, ширим друштвом (укључујући добротинство као део ДО) и са природом (као општим предусловом људског опстанка после векова разарања уместо одржавања природе, укључујући људе), него као нови друштвено-економски поредак после неолиберализма и „економије надуваних мехура”. Ова последња занемарује природне и људске капацете одвише да би јој било дозвољено да настави да уништава човечанство и његове природне предуслове. Без ДО, постојећа цивилизација тешко да има могућност да преживи. ДО, стога, захтева измирење ужих и ширих краткорочних и дугорочних перспектива које поштују природу попут еколошке перспективе, као нужни елемент ВКЕН народа, изражених у ДО.

Текућа пракса очигледно представља ћорсокак проузрокован буржоаском неолибералном привредом након Другог светског рата (e.g. Mulej, Dyck, ed., 2014).

- За мање од 150 година светска неједнакост према богатству (мерена према националном дохотку по глави становника) порасла је од 3:1 до +500:1, остављајући 85% човечанства са мање од шест САД долара за преживљавање, гладно и жељно онога што нема, и/или без амбиција и куповне способности.

- Природна носива способност планете земље да подржава деструктиван животни стил постојеће цивилизације је већ извесно време преоптерећена.

- Пораст стандарда живота после Другог светског рата је био и јесте фиктиван за већину људи: огромна цена одржавања природних предуслова за човечанство да преживи је одлагана и нагомилавана, уместо да је покривана у реалном времену. Неизбежна обнова ових предуслова може да кошта више од оба светска рата уколико се са акцијом почне одмах; или чак 20% од светског БДП уколико се акција одложи за двадесетак година (што се већ догађа).

- Повећање стандарда живота након Другог светског рата је било фиктивно и због растућих скривених дугова земаља такозваног развијеног света. Ови дугови су постали видљиви сада широм света; ту нису укључени дугови према људском окружењу.

- Велика депресија 30-их година XX века, на коју текућа криза по мишљењу многих пуно наликује, није решена оновременим кејнзијанским мерама државне интервенције, него се продужила у облику Другог светског рата да би човечанство разрешило проблеме који су преостали после Првог светског рата. Слични проблеми су око нас. Постоји и нуклеарно оружје, способно да уништи планету земљу неколико пута. Ова нова ситуација је крајње опасна.

- Људи су заборавили да организације, укључујући предузећа и државе/владе јесу њихова оруђа, а не ауторитети изнад људи; они су само оруђа оних у становништву који су на више или мање утицајним положајима.

- Економија мехура од сапунице не може да траје. Мора да је замени ДО.

Другим речима, недостатак ДО је уништио робовласничко и феудално друштво и створио простор за демократију и привреду слободног тржиша, укључујући ДО (коју је Адам Смит назвао невидљивом руком, на дуги рок предвиђајући међузависност без монопола). Недостатак ДО, међутим, одликује и финансијски, неолиберални или феудални капитализма. Од свега се највише правна имена разликују. Стога је ДО толико потребна као што се данас дискутује (e.g. Zore et al., 2016).

Манифест је био тачан у време када је написан, а важан је и данас: злоупотреба мањине се мора заменити са ДО да би човечанство преживело као цивилизација. Ова цивилизација је суочена са проблемима (1) екстремних подела и (2) богатством и сиромаштвом, заједно са (3) деструкциом природних предуслова опстанка човечанства. Богатство је субјективно; оно проузрокује недостатак амбиције да се тешко ради да би се имало више, када неко има све, осећа се без потреба (Mulej et al., 2013, after James, 2007). Потреба се разликује од похлепне потрошње која значи да неко купује ствари које му не требају, да би импресионирао појединце за које, заправо, не мари. Похлепна потрошња подржава производњу преко потреба, којом уништава природу преко потребе, и штети, у најмању руку, на дуги рок.

Развој ДО је, стога, постављен као циљ, као иновација људског понашања према системичном понашању путем етике међузависности и резултирајући довољном целовитошћу, уместо злоупотребом израбљиваних људи и природе који воде крају опстанка.

Европска унија је донела неколико докумената залажући се за оживотворење ДО, али од њих се пракса разликује (Pogljajen, 2017a, b; Bohinc, 2016 and 2017; Bergant 2017a, b; Gostiša, 2017a, b; Mulej, Bergant, Hrast, ed., 2017; Hrast, Mulej, Naterer, ed., 2016; etc.).

Неки закључци

Тезе, налази и сугестије садржани у *Манифесту* су и даље валидни, и чак су ојачани у садашњој пракси. Садашњи носиоци власти разумеју ову стварност и играју дуплу игру. На једној страни су лансирали глобални документ који подржава промоцију ДО као праведно и довољно целовито понашање; с друге стране (као што читамо у јавним медијима):

- чланови Савета безбедности УН су највећи произвођачи и продавци оружја; тиме проузрокују ратове (изван својих граница) да би продали оружје (за тренутних више од 10 ратова) и одбијају да приме жртве (сто милиона расељених лица) ових ратова у њихове земље, оптужујући земље које нису виновници ратних разарања за то што не прихватају жртве у своју средину и тиме ризикују промену њихових традиционалних култура (укључујући опасност увоза грађанских ратова или барем проблема);

- компаније су правно овлашћене да туже земље које брину о природној околини и не дозвољавају компанијама да израбљују њихову природу и људе;

- компанијама је правно допуштено да праве профит од отровних средстава за заштиту биља, што, у ствари, изазива слабо здравље и медицинске и друге трошкове;

- делимични, повремени и слични нестални и нестабилни послови постају бројнији и достижу скоро 50% свих послова у свету;

- опасан квалитет ваздуха и воде убија милионе и не смањује се у стварности, зато што би њихово смањивање тешко доносило профит на краткорочној основи, полазећи од уско дефинисаних критеријума који преовлађују над критеријумима ДО.

ВКЕН су важни, али су мање узимани у обзир од знања на које ВКЕН утиче. Стога се ми залажемо за управљање које обједињује знање и вредности (Šarotar Žižek et al., 2014; Zlatanović, Mulej, 2015); овакав приступ је истовремено што је више могуће целовит.

Европска унија настоји да постане одрживо друштво засновано на знању и иновацијама; појам укључује ДО. Европска унија наглашава да ДО понашање сеже преко задовољавања правних обавеза, као што је то случај и са ISO 26000; стога ДО рефлектује допунске напоре организација да изађу у сурет очекивањима бројних заинтересованих (EU, 2011; ISO, 2010). Европска унија је донела још неколико докумената које подржавају развој ДО. Они само делимично покривају стварне савремене потребе. Појам одрживе будућности мора да замени одрживи развој (Ećimović, editor, 2007; Ećimović, Mulej, 2014; Goerner et al., 2008; Hrast, et al., editors, 2015). Да би човечанство преживело, треба спречавати праксу да развој (посебно онај изједначен са економским растом) буде важнији од одрживости и опстанка.

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Bergant, Ž. (2017a): *Added value from a new angle*. Ljubljana: Visoka šola za računovodstvo [In Slovenian]
- Bergant, Ž. (2017b). Appropriate consideration of value added law as a precondition of social responsibility. In M. Mulej, A. Hrast, Ž. Bergant (eds). *Social responsibility and current challenges 2017: Value Added As Business Information From the View of Social Responsibility & Enterprise Sustainability*. Maribor: IRDO. Available at <http://www.irdo.si/images/2017-IRDO-zbornik.pdf>
- Bohinc, R. (2016). *Družbena odgovornost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV [In Slovenian]
- Bohinc, R. (2017). The pillars and tools of the new social responsibility. In M. Mulej, A. Hrast, Ž. Bergant (eds). *Social responsibility and current challenges 2017: Value Added As Business Information From the View of Social Responsibility & Enterprise Sustainability*. Maribor: IRDO. Available at <http://www.irdo.si/images/2017-IRDO-zbornik.pdf>
- Bohinc, R. (2017). The Pillars and Tools of the New Social Responsibility. In M. Mulej, A. Hrast, Ž. Bergant (eds). *Social responsibility and current challenges 2017: Value Added As Business Information From the View of Social Responsibility & Enterprise Sustainability*. Maribor: IRDO. Available at <http://www.irdo.si/images/2017-IRDO-zbornik.pdf>
- Ećimović, T. (et al.) (2007). *Sustainable (Development) Future of Mankind*. SEM, Korte: SEM Institute for Climate Change.
- Ećimović, T., Mulej, M (2014). *The Nature and the Requisite Holism*. Available at <http://www.institut-climatechange.si>

- Engels, F. (1883). Preface to the 1883 German Edition of *Communiste Manifesto*. Available at <https://www.marxists.org/archive/marx/works/1848/communist-manifesto/preface.htm#preface-1883>
- EU. (2001). *Green Paper on Promoting a European Framework for Corporate Social Respo-nsibility*. Brussels: European Union
- EU. (2011). *A renewed EU strategy 2011–14 for Corporate Social Responsibility* (announcement date: October 25th 2011). Brussels: European Commission. Available at: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/files/csr/new-csr/act_en.pdf
- Goerner, S., Dyck, R. G., Lagerroos, D. (2008). *The New Science of Sustainability. Building a Foundation for Great Change*. Triangle Center for Complex Systems, Chapel Hill, N.C.
- Gostiša, M. (2017a). *Economical Democracy in 21st Century*. Kranj: ŠCID [In Slovenian]
- Gostiša, M. (2017b). The Effect Of Relations Of Production On Creation and Distribution of Added Value in Capitalism. In M. Mulej, A. Hrast, Ž. Bergant (eds) *Social responsibility and current challenges 2017: Value Added As Business Information From the View of Social Responsibility & Enterprise Sustainability*. Maribor: IRDO. Available at <http://www.irdo.si/images/2017-IRDO-zbornik.pdf>
- Hrast et al., ed. (2006-2017). *Conferences: Social Responsibility and Current Challenges*. On CD. Maribor: IRDO. Available at www.irdo.si
- Hrast, A., Ademovič, P. (2017): Model M Slovenia – From Training To Employment In 2016 And 2017 In M. Mulej, A. Hrast, Ž. Bergant (eds) *Social responsibility and current challenges 2017: Value Added As Business Information From the View of Social Responsibility & Enterprise Sustainability*. Maribor: IRDO. Available at <http://www.irdo.si/images/2017-IRDO-zbornik.pdf>
- ISO 26000. *ISO 26000 Social Responsibility. Discovering ISO 26000* (online). Geneva: ISO – International Organization for Standardization. Available at: http://www.iso.org/iso/discovering_iso_26000.pdf
- Marx, K., Engels, F., (1848). *Communist manifesto*. Available at: <https://www.marxists.org/slovenian/marx-engels/1840s/manifesto/ch02.htm> [In Slovenian]
- Merhar, V., M. Mulej, V. Žakelj (2014). Dismissing the Neoliberal Counterreformation of State Capitalism. *Naše gospodarstvo/ Our Economy*, vol 60 (5-6), 68-76. Available at: <http://www.ng-epf.si/index.php/ngoe/article/view/85/82> [In Slovenian]
- Mulej, M. et al. (2013) (Božičnik, S., Čančer, V., Hrast, A., Jurše, K., Kajzer, Š., Knez-Riedl, J., Jere Lazanski, T., Mlakar, T., Mulej, N., Potočan, V., Risopoulos, F., Rosi, B., Steiner, G., Štrukelj, T., Uršič, D., Ženko, Z.). *Dialectical Systems Thinking and the Law of Requisite Holism Concerning Innovation*. Litchfield Park: Emergent Publications.
- Mulej, M., Čagran, B. (eds.) (2016). *Enforcing Social Responsibility in Education and Training*. Maribor: IRDO; Kulturni center Maribor [In Slovenian]
- Mulej, M., Dyck, R. (eds) (2014). *Social responsibility beyond neoliberalism and charity*, vol 1–4. ZDA: Bentham Science Publishers.
- Mulej, M., Hrast, A. eds. (2016). *Stop hating your children and grandchildren*. Informational preconditions of social responsibility, vol. 3. Maribor: IRDO; Kulturni center Maribor [In Slovenian]
- Mulej, M., Merhar, V., Žakelj, V. (eds.) (2016). *Socio-economic framework and personal characteristics of socially responsible*, vol 1. Maribor: IRDO; Kulturni center Maribor [In Slovenian]

- Mulej, M., R. Dyck, editors and coauthors, with coauthors (2014). *Social responsibility beyond neoliberalism and charity*. 4 volumes. Shirjah (UAE): Betham Science,
- Perkins, J. (2012). *Confessions of an Economic Hit Man*. Ljubljana: Založba Sanje d.o.o. [In Slovenian]
- Pink, D. H. (2011). *Drive. A surprising truth on our real motivation*. Maribor: Videotop [In Slovenian]
- Pogljajen, Č. (2017a). *Crossing override: without consensus*. Ljubljana: Inštitut za študije prekariata [In Slovenian]
- Pogljajen, Č. (2017b). End Of Precarious Work – An Unavoidable Precondition Of Social Responsibility. In M. Mulej, A. Hrast, Ž. Bergant (eds) *Social responsibility and current challenges 2017: Value Added As Business Information From the View of Social Responsibility & Enterprise Sustainability*. Maribor: IRDO. Available at <http://www.irdo.si/images/2017-IRDO-zbornik.pdf>
- Schwab, K. (2016). *The Fourth Industrial Revolution*. Geneve: World Economic Forum. Available at <http://assets.cdnma.com/8475/assets/Cetrta-industrijska-revolucija.pdf> [In Slovenian]
- Slapnik, T, Hrast, A, Mulej, M. (2017). National strategy of social responsibility in Slovenia - A First Draft. In In M. Mulej, A. Hrast, Ž. Bergant (eds). *Social responsibility and current challenges 2017: Value Added As Business Information From the View of Social Responsibility & Enterprise Sustainability*. Maribor: IRDO. Available at <http://www.irdo.si/images/2017-IRDO-zbornik.pdf>
- Smith, A. (2010). *The wealth of the nations. Research on the nature and causes of the wealth of nations*. Ljubljana: Studia humanitatis [In Slovenian]
- Šarotar Žižek, S., M. Mulej in S. Treven (2014). *Ensuring a sufficient and necessary personal integrity of man*. Maribor: IRDO.
- UNO (2000 and 2004): United Nations Global Compact. Visited in Wikipedia on 16 Dec. 2017
- Zlatanović, D, Mulej, M. (2015): Soft-systems approaches to knowledge-cum-values management as innovation drivers. *Baltic Journal of Management*, Vol. 10 (4), 497 – 518
- Zore, M. (2016). Strengthening the innovation of companies in Slovenia with the development of social responsibility. Doctoral dissertation. University of Maribor, Faculty of Economics and Business [In Slovenian]
- Zore, M., Bastič, M., Mulej, M. (2016). Seven or Fewer Core Contents of Social Responsibility? *Naše gospodarstvo / Our Economy*, 62(3), 29–38. Available at <http://www.ng-epf.si/index.php/ngoe/article/view/123/112>
- Žakelj, V. (2013): *It's time for eco-socialism*. Ljubljana: Založba VBG d.o.o. [In Slovenian]
- Žakelj, V. (2017): *Innovating the market and planning for a more comprehensive and socially responsible management*. Maribor: Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta [In Slovenian]